

Nieuwveen, P. A.
en Helder, B. van

J. E. Beukema, te
Amsterdam (B), O. J.
dingen (Rotterdam)
Zutphen.

de Kerk.

ocksdorp), G. C.
te Amsterdam, —
e Huisen. — Ter-
harmer-Markstede,
e Oud-Karspel, —
enschapp, — Stand-
t. G. J. J. Rammes
ud-Gastel (N.-Br.),
slaten, te Nijkerk
and, te Moarssen,
gem. Haafken, —
van Wijngaarden,
(toez.), B. Peijzel,
(Woerden), B. N.

M. Rosbergen,
se (toez.), J. H.
erke.

ekker, te Hoeve-
kers, te Loon-op-
l en Houswille, J.
Zoid-Scharwoude,
Bankenham, P. L.
(toez.), W. A. B.
k, J. A. Bruins Jr.,

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud
van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en
Advertentieaan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58—80, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Dinsdagmiddag 12 uur worden ont-
vangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 9 November 1919. N°. 2181.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.50 bij vooruitbetaling
voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 7.20 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke
nummers f —.15.
Advertentieprijs: van 1 tot 6 regels f 1.30, met inbegrip van bewijsnummer, voor
elken regel meer f .20. Aanvragen en vermelding van lefdeaven f .12 per regel.

Van de Kerk.

XXXII.

En dit Evangelie des konink-
rijks zal in de geheel wereld
gepredikt worden tot een ge-
tugenis allen volkeren; en dan
zal het einde komen.
Math. XXIV: 14.

De groote vraag, waarvoor we nu ten slotte komen te staan, is, of de gestadige en alrijdige afwijking van de zuivere Kerkformatie al dan niet geacht moet worden een volstrekte verloochening van het hoogere gebod te zijn geweest. Ongetwijfeld is ons, met name door den Apostel Paulus, en zulks wel meer bijzonder in zijn brief aan de Kerk van Corinthe, een scherp belijnd beeld voorgoedhouden van de volledige inrichting, die de Kerken ten slotte, om wel ingericht te zijn, erlangen moesten. Op zichzelf echter volgt hieruit geenszins, dat elke wijziging in de Kerkformatie, die niet algeheelijk en volkomen het zuivere beeld verwezenlijkt, als schending van het heilige te veroordeelen is, dan wel eeniglijk te betreuren valt als een niet volkomen beantwoorden van de realiteit aan deze hoogst gestelde eischen. En hoezeer men er nu ook nadruk op heeft gelegd, dat de Gereformeerde Kerkrichting, gelijk die in de 16e eeuw opkwam, in de hoogste mate beantwoordde aan de van Christus wettig gestelde eischen, zoo is hiermede intusschen nog in het allermeest niet uitgemaakt, dat een Kerkrichting, die niet volkomenlijk met die scherp geteekende eischen overeenstemt, te kort zou zijn geschoten in haar optreden. Het hoofding, waarom het hier gaat, moet scherp en volledig gesteld worden, en tot heldere oplossing worden gebracht. Het zeer ernstige feit, dat de Christelijke Kerken van alle eeuwen en van alle landen in de eerste verte niet altoos stiptelijk aan bedoelde eischen beantwoord hebben, maar er veelal in den regel, en op de scherpst geteekende wijze, van zijn afgeweken, is, met de historie voor ons, geen oogenblik voor loochening vatbaar. Kerken, die stiptelijk aan deze eischen beantwoordden, zijn geen regel, maar nooit anders dan hooge uitzondering geweest. Vandaar dat wij er ons zoo gaarne in beroemen, dat althans onze Nederlandsche Kerken in de periode van het einde der 16e en het begin der 17e eeuw, aan het hoogste ideaal dat men hierbij stelt, zouden beantwoord hebben. Nu merken we reeds in het voorafgaande op, dat zelfs onze Kerken in de beste dagen allesbehalve ten volle aan het gestelde ideaal beantwoord hebben. Doch ook al stapt men hierover heen, zoo blijft men toch, door heel de historie en op alle terrein in alle land, voor het onloochenbaar feit staan, dat de Kerkrichtingen die we aantreffen, wel verre van geheelijk aan dit hoogste ideaal te beantwoorden, veelal zooverre er van afwijken, dat vaak zelfs het laatste spoor van het oorspronkelijk ideaal geheel teloor blijkt te zijn gegaan. Is nu dit feit niet te loochenen, doch wordt het veelal door elk nauwkeuriger historisch onderzoek opnieuw bevestigd, zoo is niet aan de zeer ernstige vraag te ontkomen, of deze alrijdige en voortdurende afwijking van den oorspronkelijken idealen vorm eeniglijk te verklaren is als een tekortkoming, als een afwijking die uit schuldig verzuim voortkwam, en alzoo zonder eenig voorbehoud moet veroordeeld worden, dan wel of deze gestadige en alrijdige afwijking te beschouwen is, als door den Heere zelf beoogd, ja, vaak in het leven geroepen.

Op deze ernstige vraag nu poogde men veelvuldig als eenig bescheid het antwoord te geven, dat alle deze zich schier nooit verzakende afwijkingen de booze vrucht waren van menschelek verzuim en tekortkoming, van eigendunkelijkheid en van een schuldig doorzetten van eigen zin en wil. Dit korte antwoord echter kan ons daarom niet bevredigen, omdat de leiding van de historie der Kerken steeds in Christus hand is geweest, en die leiding gedurig blijkt, niet op 't volgen van het spoor, dat de Corinther brief ons teekent, gedeeld te hebben. Wat de Corinther brief stelt, en elders wordt aangegeven, blijft het karakter dragen van algemeene voorschriften in idealen zin, maar de feitelijke historie der Christelijke Kerk laat geen oogenblik twijfel over, of de aldus gestelde regel bond den Christus allerminst bij de leiding, die hij aan het opkomen van zijn Kerk onder de onderscheiden volken gaf. In den gang dien het leven der Kerken onder de volken genomen heeft, openbaarde zich een macht van regering en beleid, zoo voor wat de volken als voor wat de Kerken betrof, en het is bij dit ingaan van de Kerk in de onderscheiden

volken, in het opbloeien van de Kerk onder die natien, en onder het doordringen van de Kerk in allerlei volksverband, dat zich geheel andere wegen en paden vertoonden, dan in den Corinther brief zijn aangegeven, en zulks zonder dat 't mag worden voorgesteld, als vielen in deze afwijkingen niet anders dan stuitende zonden van deze volken en Kerken te betreuren. Er is hier allerwegen een actieve leiding gaande, die door Christus zelf aan het leven der volken en aan het optreden van zijn Kerken onder deze volken gegeven werd. En het is deze leiding, die de Christus zelf aan deze volken en aan zijn Kerk in die volken gaf, die zich gedurig vrijmaakte en vrijhield van de heerschappij, die het oorspronkelijk gegeven ideaal vanzelf op het Kerkelijk leven moest uitoefenen.

Het eerste waarmede hier te rekenen valt, is het onloochenbare feit, dat in de eerste eeuwen het Kerkelijk leven in aanraking kwam met geheele volken, die juist in die dagen vrij plotseling zich hun eigen religie zagen ontvallen. Die Christelijke religie is niet de wereld ingegaan in de dagen, toen de eigenaardige afgodische diensten nog ongekrenkt in volle kracht bloeiden. Ongetwijfeld waren er ook toen nog enkele, ver af wonende volken, wier aloude afgoderijen ongekrenkt en onverzwakt voortkropen, maar regel was dit niet. De Romeinse en Griekse afgoderijen, die midden waarvan het Christendom opkwam, hadden zich zelve overleefd, konden bij eenig nadenken niet langer bevredigen, en gedurig ontwaren we dan ook in de Apostolische Zendingen, hoe de Apostelen telkens een droef ledig pogen aan te vullen, dat op de geesten verwoestend inwerkte. Doch hierbij bleef het niet. Veel sterker toch openbaarde dit verlies van eigen religie zich straks bij de volken der Volksverhuizing, en bij de overige volken in het Midden en in het Noorden van Europa, die allengs met de Christelijke religie in aanraking kwamen. Er school in de volken der Volksverhuizing en in de volken van Midden- en Noord-Europa zelfs geen afgodische macht meer, die tot op zekere hoogte den dorst naar een hoogere bezieling had kunnen bevredigen. Het ste kiet niet men dit dan ook, als de volken der Volksverhuizing allezins Europa binnendringen, en blijkaar geen enkelen vorm van religie, die ook maar ten deele bevredigen kon, met zich mee brengen. Schier alle deze volken waren ten slotte als geheel godsdienstloos geworden, en door hun optrekken uit het hart van Azië naar Europa, hadden ze zich nog sterker dan voorheen van wat in vroeger dagen hen verlokten, vervreemd. Hierbij nu deed zich het opmerkelijke verschijnsel voor, dat evenals bij den hoofdmass te Caesarea, het vormelijk zich vasthouden aan de oude godsdienstvormen, allerminst pure godsdienstloosheid kweekte, maar veelal een sterke behoefte naar gemeenschap met het Heilige deed opwaken.

Er schuilt in ons menschelek hart, en zoo ook in 't hart der volken, een innerlijke dorst naar hooger. Wordt nu de geest des menschen tijdelijk door verleidelijke afgodische vormen van religie opgehouden, dan wordt ook het hoogere in zulke geesten verdoofd, schikt en voegt men zich in de opgedrongen vormen, en raakt daardoor ook in geestelijken zin steeds meer achteruit. Breekt nu ten slotte de macht van het afgodische, zoodat de afgodische offers en de afgodische priesters geen macht meer over de conscientie behouden, dan komt van zelf straks het oogenblik, dat de algemeene onvoldaanheid de geesten ontzuichtert, de afgodische diensten doet prijsgeven, en zoo 't hart ontsluit, om naar hooger ideaal te zoeken. Zoo was het te Caesarea, zoo was het met de Gotten, voor wie Ufilas de geestelijke redder werd, en zoo glug het tenslotte bij alle volken, die, van hun eigen religie vervreemd, Europa binnentogen, en die toen als vazelf in de religie der Christenen bevrediging zochten voor wat in hun eigen hart naar hooger dorste. Het principieel verschil tusschen hetgeen voor ons de Zending werd en hetgeen destijds geheele volken aangreep, kon zich daarom niet anders aandienen dan in de machtige tegenstelling tusschen de persoonlijke bekeering van individua na individua, gelijk het thans gaat, en den geheelen ommekeer in de existentie der volken, gelijk deze zich in de eerste eeuw, met name in verband met de groote Volksverhuizing, aandiende. De Zending richt zich, sedert ze in de negentiende eeuw in nieuwen gloed opwaakte, niet slechts in een enkele streek, maar allerwegen op de enkele individuen. Op de Zuidzee-eilanden moge de Kerstening der bewoners nog een meer algemeen karakter hebben aangenomen, maar de Zending, gelijk ze

haar zegetocht in den aanvang der vorige eeuw inzette, en sinds steeds in om zich grijpende activiteit kwam, erlangde al meer het karakter van een zoeken van de enkele personen, om ze, zoo mogelijk, uit hun dwaling tot de waarheid in Christus over te roepen. Juist dit karakter echter ontbrak bij de dusgenaamde Kerstening van de stammen en natien der groote Volksverhuizing ten eenenmale. Bij de Kerstening op breede schaal die toentertijd onder de volken, welke uit Azië ons werelddeel binnentogen, historisch kan worden vastgesteld, gaat de toebereiding van deze volken tot het Christendom schier plotseling, in groote massa's, en schier geheel uitwendig toe. Alle deze volken waren almeer van hun vroegere heidensche godsdienstvormen vervreemd. Ze gevoelden behoefte, om in een geheel gewijzigde religieuze positie over te gaan. En het is deze overgang, die toch uiteraard geen persoonlijke karakter van hartgrondige bekeering kon dragen, die er toe leidde om deze volken in hun geheel van hun vroegere afgodische diensten te doen afstoten en hen aansluiting bij de Christenheid te doen zoeken.

Bij de massale bekeering van deze uit Azië opdagende volken stelde zich nu van zelf drieërlei mogelijkheid. Ze konden of door persoonlijke bekeering tot de Christelijke religie toetreden, of hun vroegere afgodij vormelijk door het Christendom vervangen, ofwel zich in twee deelen splitsen, en wel zoo, dat zeker deel van de personen die deze volken vormden, tot waarachtige bekeering kwamen, en de overigen, 't zij in hun heidensche geloof vasthielden, of, zoo ze ook hiervoor te diep gezonken waren, in volstrekte goddeloosheid vervielen. Welke van die drie uitkomsten bereikt werd, hing natuurlijk in hoofdzaak van tweeërlei af. Eenerzijds van den aard van deze volken, of zekere behoefte aan een vorm voor hun godsdienstig bestaan zich deed gelden, dan wel of ze van alle gemeenschap in het religieuze afzagen, zoo dat enkelen tot waarachtige bekeering kwamen, doch de grotere massa steeds dieper in ongelooft en goddeloosheid verzonk. Daar nu van achteren op de klaarste wijze bleek, dat alle deze volken behoefte aan zekere religie in zich ontwaarden, kon het niet wel anders, of het feit dat ze hun vroegere religie of afgodij verloren hadden, en nu onoverwachts met den hoogstaanden vorm van de Christelijke religie in aanraking kwamen, moest hen niet zoo zeer individueel, als veel meer in hun massale beteekenis als volk er toe doen welken, om tot de hooge religie van den Christus over te gaan. Hiertoe is het dan ook gekomen, en wel in tweeërlei zin. In de eerste plaats toch toont reeds het voorbeeld van Ufilas zelf, wat diepe religieuze naturen onder deze volken scholen, en het zijn deze door God verwerkte personen, die toen op de meest stellige wijze hun oude afgodijden prijsgaven, hun scepticisme terzijde zetten, en alsnu met volle beslistheid tot de Christelijke religie overgingen. Maar hiermede verbond zich schier aanstands het geheel afwijkende verschijnsel, dat de groote massa van het volk, dat nog aan geen bekeering dacht, alleen den Christelijken religievorm overnam, en zonder dieper in de Christelijke mysteriën te dringen, zich door den Heiligen Doop bij de Christenheid aansloot. Niet slechts enkelen hinner deden zulks, noch ook was 't enkel de meerderheid die zich aan den Doop overgaf, maar het kwam neer op een volksactie, en niet lang meer of alle deze volken, die achtereenvolgens uit Azië Europa binnentogen, en hun aloude godsdienstvormen verloren hadden, zochten, door zich aan den Doop te onderwerpen, een geheel nieuwe en hoogere religie voor hun volksbestaan, en het is in hier voege dat 't juist dankzij de Volksverhuizing tot zoo spoedige Kerstening, althans in naam, van deze volkeren-acties gekomen is. Het sprak van zelf, dat de Kerstening van deze volkeren geen ander dan een zeer oppervlakkig karakter kon dragen, en hiermede moest wel gepaard gaan een zich mengen van de Overheid in de geheele religieuze omkeering die plaats greep. Men trad door de Volksverhuizing in het Byzantijnsche rijk binnen, en daar nu sinds Constantijn in dit Byzantijnsche rijk het Christendom een officieel karakter had verkregen, doch dan ook als religie geheel onder de beschikking van de Overheid was gekomen, kon het niet anders of de Gotten, en andere groepen der Volksverhuizing, die met Oost-Europa in rechtstreeksche aanraking niet alleen, maar zelfs in vast verband geraakten, gevoelden zich van zelf verlokten, om den Byzantijnschen Kerkvorm over te nemen. Gewon-

nen werd alzoo, dat door deze oppervlakkigheid de afschaffing van het officieele Heiden-
dom zich van zelf doorzette; gewonnen ook dat niet zekere groep bekeerden, maar de geheele volken den Doop aannamen en gekerstend werden; maar ook de keerzijde van dezen machten ommekeer in den bestaanden toestand kon niet uitblijven. De ideale apostolische vorm van het Kerkelijk leven, gelijk vooral Paulus dezen in beeld had gebracht, verloor steeds meer invloed. Van een separaat naast de Overheid optreden van een Christelijke groep, die, geheel vrij, onafhankelijk zich aan de Nieuw-Testamentische voorstelling hield, was geen sprake meer. Geheel gewijzigde toestanden waren ingetreden. En welke scherpe critiek men ook op deze onzuivere toestanden moge uitoefenen, toch valt niet te ontkennen, dat hetgeen destijds in den uthoek van het Oost-Europa van den Christelijken Kerkvorm geworden is, de volken in 't algemeen verlokten, zoodat ook de Gotten en de overige volken der Volksverhuizing in deze oppervlakkigheid meê uitgleiden, en zoo steeds meer den grondslag vormden voor de onvolledige Kerstening van het toenmalige Europa. Al is 't toch zoo, dat de Pauselijke macht van meet af zich aangordde, om aan dit Overheids-Christendom zijn politiek karakter te ontnemen, en het, zoo mogelijk, op een eigen geestelijken wortel te doen opbloeien, de Overheid heeft zich hierdoor niet laten ontwapenen, en de Roomsche hiërarchie heeft wel gepoogd haar geestelijkheid een hooger karakter te doen behouden, maar voor de groote volksmassa's willigde toch ook zij het onhoudbaar stelsel in, om zoo goed als de geheele bekeering als gedoopt te eeren, en alzoo het velen zijn geroepen, maar weinigen nitteekenen te beschouwen.

Gaat het nu aan, dezen geschiedkundigen loop van de Kerstening van Europa kortweg als tegen 't Heeren beleid ingaandete veroordeelen? Zoo deed en doet nog de Secte, en ten deele ook het Anabaptisme. Met beslistheid wordt dan afgekeurd al wat in den loop der eeuwen, en zulks telkens op nieuw, onder den Christennaam, geschied is, om de Christelijke religie een vaste positie te midden van 't leven der volkeren te geven. Men komt dan telkens tot de fatale conclusie, dat deze bijna twintig eeuwen lang het bestaan der Christelijke Kerk niet anders dan zelfbedrog is geweest; en dat men den moed heeft gemist, om 't onheilge openlijk te bestrijden en te niet te doen. Zoo scheidt men zich af, men gaat op zich zelf staan, en legt zich neder bij de sombere conclusie, dat van den Pinksterdag af het bederf in den Christelijken kring insloep, dat slechts enkele ketterisch genoemde groepen in naam het leven der Kerk voortzetten, en dat ook nu nog, bij de verwachting van Christus wederkomst, de uitkomst geen andere zal blijken te zijn, dan dat de Kerk, gelijk ze zich aandiende, de belichaming van puur zelfbedrog is geweest, en dat in de Voleinding dit bitter zelfbedrog zich op de ontzettendste wijs zal openbaren. Tegen deze seculistische voorstelling nu hebben onze vaders zich steeds ten sterkste verzet. Ook in de dagen der Apostelen sloep het bederf van geloof en van zede reeds zeer merkbaar in den kring der belijders in, en in het 2e en 3e kapittel van de Openbaringen van Johannes wordt ons zonder sparen het beeld geteekend van den geestelijken jammer die te duchten zou zijn. Nooit werd deswege in de Openbaringen de Kerk als pure schijngestalte terzijde geworpen. Ze was en bleef Christus Kerk tot den einde toe, en de invloed van deze Kerk zou zoo weinig een puur seculair karakter dragen, dat veelal na de Voleinding eeniglijk die Kerk met haar getrouwe leden de bewoners van het nieuwe wereldgeheel zou uitleveren.

Er moet hier uit dien hoofde onderscheiden worden. In de historie van Christus Kerk openbaart zich enerzijds de tucht en kastijding die om der zonde wil gedurig ingrijpt, en niet alleen de existentie der Kerk trillen en beven deed, maar ook de volkeren in hun onderlinge verhouding boeten doet voor hun ontrouw. Maar afscheiden van wat in den vorm zich als Kerkelijke tucht, keer op keer, openbaard heeft, is de Kerk van Christus tegelijk in rechtstreeksche contact getreden met den gang van het leven der volkeren, ja met het leven van het wereldgeheel. De toestand, waarin eens de Griekse en Romeinse volken, en straks bij de Volksverhuizing de Aziatische groepen, zedelijk en geestelijk bleken te verkeeren, was geen gevolg van de ontrouw der Kerk, noch

van die onder het Oude, noch van die onder het Nieuwe Testament. De historische gang van het leven der volkeren stond op zich zelf, en dat de Kerk, toen zij met deze volkeren in aanraking kwam, ze in zulk een diep gezonken geestesstaat vond, was geen uitvloeisel van tekortkoming der Kerkelijke activiteit, maar de rechtstreeksche uitkomst van het leven en de behandeling waaraan deze volken zich, geheel buiten Christus Kerk om, hadden overgegeven. Toen de Kerk in breder kring zich kon openbaren, vond zij deze volkeren alzoo, en had ze met deze geveens te rekenen. Het rijkt en schitterendst zou de Kerk alstoen zijn opgebloeid, als ze zich op eigen terrein had gehouden, den geldelijken steun der machthebbers had afgewezen, en met heilig geduld de vervolgingen had verdragen, die de wereld over haar bracht. Doch zoo ging het niet. De geestelijk ingezonken wereld aanvaardde den Doop en zong den Christus het Hallelujah toe, maar stelde daarnevens den eisch, dat ze de Kerstening zou afdwingen, wie zich niet doopen liet zou mogen vervolgen, en alzoo een Kerkelijk leven zou kunnen organiseren, dat alomvattend was en in de hand der Overheid een instrument werd, om de wereldlijke machthebbers in de Kerk te doen zegelieren, en door hun invloed op die Kerk hun eigen macht te verhoogen.

We hebben alzoo met tweeërlei feit te rekenen. Ten eerste met de feiten en fouten in het Kerkelijk leven, en hiertegen moet de Kerkelijke tucht optreden. Maar in de tweede plaats moet gerekend worden met de pijnlijke invloeden, die uit het heidensche leven der volken, met name sinds Constantijn, in de Kerk van Christus zich aandienen. Door dit indringen van het product der wereldheid in op het Kerkelijk terrein, is een toestand ontstaan, die wel enerzijds de Christelijke religie in Europa en Amerika een beteekenis heeft doen erlangen, welke ze in Azië en Afrika slechts voor een wijle bezat en sinds verloor. Hieruit is dan ook de worsteling tusschen het heilige en het geestelijke element in de wereldkerk opgekomen. Die worsteling heeft op geestelijk terrein geleid tot de poging van Rome, om door een beslist dualisme de massa te bekeeren, en toch in schijn zich af te scheiden van wat uit de wereld was, en anderzijds op stoffelijk gebied de Kerken geldelijk afhankelijk van de Overheid gemaakt, en schier allerwegen aan de Gemeente Gods haar zuiverheid doen inboeten. Thans vertooven zich gelukkig de voortteekenen van een finale oplossing van het machtige probleem, dat ons nog altoos drukt. Het Christendom zou noch in Europa noch in Amerika vasten voet hebben verkregen, indien het zich als secte geïsoleerd had. En kon het niet anders, of dit seculair karakter vermijdend, moest ze den jammer over zich laten komen, die de natuurlijke vrucht der halfslachtigheid was, thans mag dan toch getuigd dat het einde van deze worsteling naderende is. De politieke machten pogen zich steeds meer van de Kerkelijke invloeden vrij te maken. De Overheid helt er reeds toe over om steeds meer van alle Kerkelijke bemoeienis af te zien. En mag 't straks zoover komen, dat de Kerken van Christus volstrekt zelfstandigheid erlangen en geheel in haar eigen bestaan voorzien, maar dan ook volstrekt vrij in haar innerlijke bewegingen worden gelaten, dan moge het cijfer dalen en het aantal der gedoopten zichtbaar afnemen, doch dan zal dit resultaat althans verkregen zijn, dat het Apostolisch idealen ons weer naderbij komt, en de zelfstandigheid der Christelijke Kerk terugkeert.

Dr. A. K.

„Doe het om Uws Naams wil“.

Hoewel onze ongerechtig-
heden tegen ons getuigen,
o Heere, doe het om Uws
Naams wille, want onze
afkeerigen zijn menigvul-
dig, wij hebben tegen U
gezondigd.

Jeremia XIV: 7

De profet in Israël voelde diep, dat 't zondige volk alle aanspraak op de hulpe en uitredding des Heeren had ingeboet. Een profet als Jeremia stond zoo hoog, en hij kon 't lot, dat het volk trof, niet anders dan uit hun aival van Jehovah verklaren. Israël heette wel het volk Gods, en het was dit ook naar zijn heilige roeping, maar het zondige volk verloochende op alle manier deze zijn heilige zending, en zoo kon 't niet anders of ramp na ramp moest over het diep schuldige volk komen. Het had niet anders en niet beter verdiend. Het kon dus een profet als Jeremia niet verbazen, dat de stuitende ongelooftmoedwil van het volk op zoo hange wijze aan de schuldige

chappij.

at 72.

edikanten
Scholen,
nonium“.

M

omposities van
Verkrijgbaar bij

AMSTERDAM.
e maand.

ersiteit.

g:

Jonge uit Hane-
Krausd f 41, uit
Schied f 4, uit
T. Heerendriks-
le f 6, uit Kat-
ange f 6.50, uit
t Wemidige
t, uit Nieuw-
uit Wolfaardijk
door den heer
f 74.95; Ko-
ing Sr. te
or Da. J. Voer-
t, uit Koudum
3.10, uit Wams-
door den heer
s Gravenpolder
f 1.25 samen
J. Hess te Delf-
den heer H.
f 30.60; door
uit Doornijk
f 0.65, uit Oost-
broek f 50.70,
en f 137; door
te Roodschou-
r J. Sikkens te
den heer D.
f 137; door den
te Oude Lij-
terdam Je stor-
er F. de Smit
den heer J. de
103.624; uit
f 106.874; door
rio f 5.20; door
uit Terheide
4.35, uit Breda

faculteit):

Nieuw Beets
1.25, te Boorn-
rook f 10.634;
draistercompie
14.49, te Har-
de Damsweide
9, te Oorinde
f 13.974; te
nier f 6.02, te
g, te Ureterp
13, te Arnhem

ten heer J. de
f 0.50, uit
inge f 5, uit
leuwdoorp f 7,
artidijk f 1,
a heer J. van
1.25, door Da.
f 7.80, uit
f 18.35, door
in, te 's Gra-
a heer J. Hess
den heer R.
door den heer
f 11.

Kuik te Sche-

studiefonds:
a de hulpver-

RLIE Jr.,
cuningsmeester,
162.
No. 6327.

Joden bezocht werd. Er kon geen vrede en geen geluk dagen in een volksleer, waarin Israels Gods zoo gedurig verloochend werd, en waarin de roepstem van den Profet schier nimmer gehoor vond.

Het leek zoo natuurlijk, het sprak zoo als van zelf, dat Israels ongeloof en zijn verwerping van den Heiligen met ramp en tegenspoed gestraft werd, en op zichzelf zou 't niets bevredigend hebben, indien Israël om zijn ontrouw uit zijn heilige roeping was uitgeworpen, en indien ook de profet dien God tot het volk gezonden had, tenslotte zijn roeping op gaf, zich in wanhoop verzonk, en Jehovah rechtvaardigde, die om den gestadigen afval van het volk tot in Jeruzalem en tot in de Ballingschap zijn belofte aan de vaderen terug nam, de roeping van Israël te niet deed, en uit de afgedochte Heidenvolken een nieuwe schare afonderde, die voor zijn heilige recht en voor zijn Majesteit in de bres zou treden.

Het was voor de Profeten schier onmogelijk, om in een zoo diep gezonden, afvallig volk de waarachtige kinderen des Heeren te zien. Schier bij elke ontmoeting met de schare riet de Profet op wereldin en ongeloof. Wat hij ook getuigde, men stoorde zich er niet aan, maar dreef er eet den spot mee. De plage die Israël bij de bange uitbroeken droogte op zijn akker ervoer, was zoo ten volle beantwoordend aan den onheiligen geest, die zich van de publieke opinie in Jeruzalem had meester gemaakt. En steeds meer nam Israels afval en ontrouw een positie aan, alsof van vergifenis geen sprake meer kon komen, en alsof de ure van Israels ondergang naderende was.

Met het oog op dien ontredderden toestand te Jeruzalem en op de hooven der landbevolking sloeg daarom de Profet ten slotte een geheel anderen toon aan. Wat hij zelf te Jeruzalem en op den akker van het volk had waargenomen, vestigde dieper dan ooit bij hem de overtuiging, dat Israël zich door zijn afval en stuitende zonde eigenwillig in den peul des verderfs had geworpen en op geen uitoefening van verlossing meer hopen kon. Maar toch kon en mocht hij de hoop op Israels toekomstige uitredding niet opgeven. En dit niet om Israël zelf, want het volk had in zijn gedrag en houding den finalen ondergang ten volle verdiend; doch hierna was Gods belofte nog niet te niet gedaan.

Twierel stond hier scherp tegenover elkander. Eenerzijds bleef de roeping en de belofte stand houden, die aan Abraham en het patriarchale geslacht gegeven waren, en anderzijds kon en mocht niets worden te kort gedaan aan den eisch van heiligheid en geloofstrouw die aan Israël, zoo het in 't eind de zegespraal wegdagen, gesteld was. In verband met deze twee eischen geestelijke worsteling trad de profet Jeremia dan ook op tweeërlei zeer onderscheiden wijze onder Israël op. Hij liet geen ogenblik af van den gestrengen eisch, om het volk van Jehovah tot plicht van trouw en eer terug te roepen, en het de oordeelen aan te kondigen, die, bij voortgaande ontrouw, voor heel het volk dreigende waren. Doch wat hij niet kon en niet mocht, hij mocht zijn profetische roeping niet laten ondergaan in het geslacht optreden als zedemeester, om aan 't volk zijn afval en ontrouw te verwijten. Gewis, ook dit verwijt moest bestendig uitgaan en de heilige wet telkens opnieuw Israël op 't hart worden geboonden, maar hierbij kon en mocht de Profet niet blijven. Hem was als Profet hooger en ernstiger roeping ten deel gevallen. Niet alleen op de toekomst van zijn volk moest hij zijn oog richten, maar op den voorgrond zelfs moest voor den Profet steeds weer de vraag staan, hoe hij de eere van Jehovah onder het verkoren volk tot haar recht zou laten komen. En dit was het wat hij dan uitdrukte in de zoo aangrijpende bede: «Doe het Heere om uws Naams wille, want om afkeerigen zijn vele en wij hebben tegen U gezondigd».

Dit nu is de echte Profetentaal. Ook zijn volk heeft hij lief, en hij was tot elk offer bereid, zoo zijn volk, met name te Jeruzalem, voor terugkeer naar God te winnen was; maar toch, juist omdat hij Profet was, is de verlossing van zijn volk voor hem niet het heiligste en voorname. Het gaat zeer zeker de Profet ook zijdelings om 't volk, maar hoofdzak van de Profetische roeping is en blijft toch steeds, dat de eere zijns Gods tot haar recht komt. Het volk als volk mocht in de eere zijner vaderen te kort schieten, en steeds verder afdoelen, maar dit kon nooit ook maar iets afdoen aan den gebiedenden eisch, dat de eere Gods ten slotte overkort en volkomen zou gehandhaafd worden. Al voelt de Profet dan ook, dat zij 't volk slechts naar verdienste gekasijnd wordt, en dat hij zelf als kind van Israël dat lijden zijns volks mee moest dragen, dit alles kon nimmer iets te kort doen aan de hooge roeping, dat de Naam des Heeren ten volle tot eere zou komen. Al ging dan ook het volk onder, doordien het nog verder afdoelde, toch bleef het ondenkbaar dat Jehovah in 't eind de eere zijns Naams, de eere van zijn Woord en de eere van zijn belofte niet zou handhaven. Wat ook het volk leed, en in wat zonde het ook vervallen mocht, God, de Almachtige, die immers Israels trouwe Bonds God was, zou in 't eind volkomen gehandhaafd worden. Wat ook onderging en wegzak, aan Hem als der goden God zou de zegespraal blijven, en hieraan het geloof te bevestigen was juist de roeping van den Profet. De leer had ook in Israël de roeping om op de zedelijke verheffing van het volk aan te zetten, maar de roeping van den Profet richtte zich van meet af op een veel hooger en heiliger doel. De Profet trad niet op, om 't volk met zijn schuld te dekken, maar om de eere Gods in 't eind tot haar volkomen triomf te leiden. En dit stuk van de Profetische roeping geeft daarom als vanzelf aan Jeremia de betuiging en de bede op de lippen: «O Heer, doe het om uws Naams wille.» «Waarom zoudt Gij zijn als een vreemdeling in het land, of als een reiziger die slechts inkeer om te vernachten?»

Hier sluit de martelaarsgedachte als van zelf aan het Profetische woord aan. Ten slotte is het den Profet noch om eigen redding, noch om den triomf van zijn volk, maar eeniglijk om de zegespraal van Gods Naam en eere te doen, en juist dit immers is de bezielde toon die in het zegel van den Martelaar weerklinkt, en juist daarom staat een Martelaar zoo hoog. Slechts uiterst zelden leeft onze ziel in de Martelaarsgedachte in. Om als Martelaar voor de eere Gods te kunnen lijden en desnoods te sterven, moet 't innerlijk in ons hart op alle manier doorworsteld zijn. Zelfs de gedachte aan eigen zaligheid mag den Martelaar niet tot zijn heilige geloofdaad brengen. Eeniglijk om

de eere van zijn God moet 't hem te doen zijn. Hij bespeurt op alle manier, hoe de onstuimige wereldgeest tegen Gods eere indruischt. Dit doet een heilige ergernis in zijn verborgen gemoedsleven opbruisen. Vandaar de heilige drang die zich van hem meester maakt. Hij kan het niet dulden noch verzetten, dat de eere van zijn God wordt aangerand. Hij voelt zich onweersaanbaar aangegepen om er zijn protest tegen te doen uitgaan. En als hij nu door dit kloek en moedig protest nog banger vervolging uitlokt, zodat hem ten slotte geen andere keus wordt gelaten, dan om of zich terug te trekken en te zwijgen, of moedig naar de Martelaarskroon te grijpen, dan drijft en dringt hem de innerlijke aandrif des Geestes, om nóg kloeker en beslister dan dusver voor de eere van Gods Naam uit te komen. En dreigt men hem dan met den dood, en laat hem geen andere keuze, dan om te zwijgen of als martelaar te sterven, dan kan hij zelfs geen ogenblik aarzelen, maar treedt beslister met zijn onverwachte belijden naar voren, en sterft, zich als naar Boven getrokken voelend door zijn Middelaar en zijn God.

Dr. A. K.

Amsterdam, 7 November 1919.

Nu in de Tweede Kamer bij het debat over den duurtetoelag aan de predikanten, geestelijken enz. zoowel door den Minister van Financiën als door verschillende Kamerleden gewezen is op de wenschelijkheid om den financieelen band tusschen Staat en Kerk los te maken, zijn de voorstanders van deze staatssubsidie natuurlijk terstond in de weer om den volke diets te maken, dat in deze staatssubsidie geen het minste gevaar noch voor den Staat noch voor de Kerk schuilt.

Zoo wordt in de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, Avondblad van 31 October, in een schrijven zoogenaamd van Doopsgezinde zijde, Dr. Kuyper onderhanden genomen, omdat deze in de Kamer beweerd had, dat de scheiding van Staat en Kerk door deze subsidie gevaar liep.

Deze predikant blijkt den term «scheiding van Kerk en Staat» niet te begripen. De liberale leuze is aangeheven lange jaren geleden om te bewerken, dat een dusdanige verhouding tusschen kerk en staat zou ontstaan, dat noch de kerk over den staat, noch deze laatste over de kerk eenig zeggenschap zou hebben. Welnu, die verhouding bestaat in ons land reeds langer dan een halve eeuw. Beide organen zijn volkomen van elkaar gescheiden. De overheid oefent niet den geringsten invloed meer op de inwendige organisatie der kerkgenootschappen. De kerk is absoluut vrij en eveneens omgekeerd behoort zich niet te storen aan eenige kerkelijke autoriteit. Had Dr. Kuyper vóór dat hij sprak zich eerst op de hoogte gesteld, dan zou hij uit het voortreffelijke werk over de grondwet van wijlen Prof. J. T. Buys hebben kunnen leeren wat hij niet wist, en als theoloog had behooren te weten.

Blijkbaar heeft deze theoloog zelf het werk van Prof. Buys al zeer slecht gelezen. Want Prof. Buys dringt bij de bespreking van Art. 168 er juist op aan, bij een toekomstige Grondwetsherziening dit artikel niet stilzittend voorbij te gaan, omdat «uit den grondwettigen regel groote bezwaren en gevaren voor Staat en Kerk beiden kunnen voortvloeien» (blz. 524). Welke die bezwaren en gevaren zijn, zegt Prof. Buys dan nader uiteen op blz. 553 en vervolgens. Vooreerst dwingt Art. 168 den Staat telkens zich te mengen in kerkelijke aangelegenheden, bijv. of een predikantsplaats zal gesticht of opgeheven worden. En dat, zegt hij, is in strijd met het beginsel van scheiding van Kerk en Staat. Maar nog ernstiger is zijn tweede grief, dat Art. 168 ook de Kerken aan banden legt. «Terwille van hunne inkomsten moeten deze, zegt hij, nu allerlei beperkingen van hun inwendige vrijheid zich laten welgevallen. Die voortdurende onomdigheid heeft aan de gezonde ontwikkeling van sommige kerkgenootschappen afbreuk gedaan. Vooral drukt dit, als de vraag opkomt: mag men zich afscheiden? Dat komt neer op prijsgeving van al de geldelijke voordeelen vroeger genoten. Art. 168 houdt, ten spijt van de toegezegde vrijheid, kerkelijke genootschappen bijeen, die sinds lang gescheiden zouden zijn, hadden zij slechts met de wetten van hun eigen natuurlijke ontwikkeling rekening gehouden. En nu mogen het zilveren koorden zijn, welke aldus de vrijheid van de Kerk belemmeren, de belemmering is daarom niet minder drukkend en groot.»

Het is misschien wel goed aan deze woorden van Prof. Buys te herinneren, nu spoedig de herziening van Art. 168 aan de orde zal komen. Want nog altoos doet de legende dienst, alsof Dr. A. Kuyper de boosze man zou wezen, die uit haat tegen de Hervormde Kerk en omdat het Kerkgenootschap, waartoe hij zelf behoort, geen subsidie ontvangt, tegen deze rijkssubsidie aan de Kerken zou jiveren.

Aldus toch wordt door dezen zelfden schrijver in het Kerknieuws beweerd:

Wie begint te tornen aan de rijkssubsidie, doet dat omdat reeds veertig jaren lang Dr. Kuyper daartegen te velde trekt. Maar warempel vergeet men aldoor, dat het kerkgenootschap, waartoe deze staatsman behoort, juist geen subsidie geniet en dat de door hem zoo vurig gehate Herv. kerk zonder subsidie een financiële crisis te doorstaan kan krijt.

Opzettelijk wordt hier verzweigd, dat Dr. A. Kuyper nooit er voor gepleit heeft, deze rijkssubsidie zonder meer in te trekken, maar altoos heeft voorgestaan, dat de Staat eerst tot afrekening zou overgaan door aan de rechthebbenden de kapitalen uit te keeren.

En als de Hervormde Kerk deze kapitalen ontving, hoe zou ze dan daardoor in een «financiële crisis» kunnen komen? Het maakt toch financieel al zeer weinig verschil, of de Staat jaarlijks een bedrag van zooveel honderdduizend gulden aan de Hervormde Kerk uitkeert, of haar een

Ik cursiveer.

kapitaal schenkt, waarvan de renten met deze subsidie gelijk staan.

Toch is dit slechts bijzaak. De hoofdzak, waarom het ons hier te doen is, is, dat niet Dr. A. Kuyper alleen, maar evenzeer Prof. Buys uitgesproken heeft, dat de bestaande regeling in strijd is met de scheiding van Staat en Kerk, en dat de Staatssubsidie een zilveren koord is, die de gezonde ontwikkeling der Kerken belemmert en tegenhoudt.

Het is daarom zoo zonderling, dat men in een liberaal orgaan nu juist het tegendeel hoort verklaren.

Of zit hier wellicht «hoogere politiek» achter?

Financiële gelijkstelling van het openbaar en bijzonder Hooger Onderwijs.

Naar aanleiding van een wetsontwerp, door den Minister van Onderwijs bij de Tweede Kamer ingediend tot wijziging van de Hooger Onderwijswet, schijnt de omerking gemaakt te zijn, of het geen tijd was om ook voor het bijzonder Hooger Onderwijs door den Staat meer subsidie te laten geven. De Minister heeft daarop in zijn Memorie van Antwoord geantwoord, dat de financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder Hooger Onderwijs bij deze wetswijziging bezwaarlijk kan zijn verwacht, te minder waar de Grondwet de gelijke behartiging van openbaar en bijzonder Hooger Onderwijs niet bepaalt.

Nu is het zeker volkomen juist, dat de Grondwet een financiële gelijkstelling van het openbaar en bijzonder Hooger Onderwijs niet voorschrijft. Zelfs geven we gaarne toe, dat de zaak van het Lager en het Hooger Onderwijs niet geheel op één lijn staan. Op volkomen financiële gelijkstelling van het bijzonder en openbaar Hooger Onderwijs is dan ook nooit door ons aangedrongen. Wel daarop, dat de Staat meer dan tot dusverre het bijzonder Hooger steunen zou, opdat dit tot rijker ontwikkeling zou kunnen komen.

Wat de bijzondere Gymnasia betreft, is dit dan ook reeds ten deele geschied en evenzo voor de bijzondere Hogere burgerscholen, die een niet onbelangrijke subsidie van het Rijk ontvangen. Alleen wat de bijzondere Universiteiten betreft, meent de Regering nog altoos te kunnen volstaan met een nauwelijks noemenswaardige bijdrage in de kosten der gebouwen.

In dit opzicht nu hadden we gehoopt, dat de Minister getoond zou hebben, dat hij meer liefde had voor het bijzonder Hooger Onderwijs. Zeker, hij heeft de mogelijkheid dat van hem nadere voorstellen te wachten zijn in deze richting, niet afgesneden. Hij verklaarde alleen, dat voorloopig zulke voorstellen niet van hem te wachten zijn. En het is reeds veel waard, dat hij niet principieel zich tegen stappen in deze richting verklaarde. Maar het ware ons toch veel waard geweest, wanneer deze Minister uit een Christelijk kabinet, dat toch een open oog moet hebben voor het hoog belang van het Christelijk Hooger onderwijs, openlijk had uitgesproken, dat ook het bijzonder Hooger Onderwijs in heel zijn omvang naar billijkheid recht heeft op den financieelen steun der Regering.

Het is toch eenzelfde strijd, die in wat de lagere en wat de hogere school betreft, gestreden wordt door ons Christenvolk om voor het Christelijk onderwijs op te komen. Dat naast de openbare gymnasia en hogere burgerscholen thans reeds in alle groote plaatsen christelijke gymnasia en hogere burgerscholen verzezen zijn, is alleen daaraan te danken, dat het Christenvolk de opvoeding zijner kinderen niet aan de openbare scholen wil toevertrouwen. En in den grond geldt hetzelfde evenzeer ten opzichte van de Hooge scholen.

Al erkennen we, dat aan de Openbare Hoogescholen mannen gevonden worden van beslist Christelijk beginsel, die ook in hun onderwijs voor dit beginsel uitkomen, toch neemt dit niet weg, dat deze Christelijke mannen uitonderingen zijn en verreweg het meerendeel dezer hoogleraren aan de Openbare Hoogescholen, van het Christelijk beginsel al zeer weinig willen weten, zoo niet beslist daartegenover staan. Niet uit particuliere liefhebberij, maar door den nood gedrongen is men daarom tot stichting van een bijzondere Universiteit overgegaan. Zelfs van liberale zijde — we wezen er eenigen tijd geleden op — werd erkend, dat het eisch van billijkheid was, dat ook het bijzonder Hooger onderwijs door de Regering zoo krachtig mogelijk financieel gesteund zou worden. Onder ons volk zijn nu eenmaal verschillende richtingen, die ook op het gebied van het Hooger onderwijs een eigen ideaal hebben. Aan de behoefte dezer richtingen kan de Regering door haar openbare Hoogescholen niet voldoen en voldoet zij ook niet. Het is daarom niet meer dan billijk, dat de Regering, die schatten voor de Rijkshoogescholen uitgeeft uit de belastingpenningen van alle burgers, ook financieel de bijzondere Hoogescholen steunt, opdat deze zich zoo krachtig mogelijk kunnen ontwikkelen. Zelfs van een liberale Regering zou daarom verwacht mogen worden, dat zij dezen steun wilde verleen, maar hoeveel te meer dan van een Christelijke regering, die getoond heeft het Christelijk onderwijs zulk een warm hart toe te dragen.

Moge daarom het «voorloopig nog niet» op de lippen van den Minister geen uitstel al calendas graecas beteekenen, maar weldra door een betere regeling van het subsidievraagstuk worden gevolgd.

Burgerlijk en kerkelijk recht.

Het heeft de aandacht getrokken, dat bij de bekende procedure van den Middel-

burgschen predikant de Classis eerst een oordeel of vonnis heeft uitgesproken naar aanleiding van bepaalde feiten of uitdrukkingen door dezen predikant gebragt, terwijl daarna, staande de procedure, een nieuw onderzoek is ingesteld naar de opvattingen van dezen predikant omtrent het gezag der Heilige Schrift en dat wel naar aanleiding van een brochure, door hem eerst na zijn voorloopige schorsing geschreven.

Dit nu meent men dat onbehoorlijk is, omdat in het burgerlijk recht de regel geldt, dat de rechter gebonden is aan den inhoud van de aanklacht; nieuwe feiten mogen tijdens de procedure niet als bewijsgronden worden aangevoerd. De rechter heeft alleen uitspraak te doen of de oorspronkelijke aanklacht juist was of niet.

Nu is het zeker waar, dat bij de burgerlijke procedure een dergelijke wijze van handelen niet zou geoorloofd wezen. Maar men mag, wat voor een burgerlijke procedure geldt, daarom niet zonder meer op een kerkelijke procedure overbrengen. Volkomen terecht toch merkt Prof. Rutgers op in zijn colleges over de Kerkenorde, door Dr. De Jong uitgegeven, «dat op kerkelijk gebied de zaak anders staat. De grond hiervan is, dat de rechter alleen te oordeelen heeft over een bepaalde aanklacht, maar dat de Kerkeraad (en ook de Classis) gehouden is opzicht te houden, en dan ook tucht te oefenen, indien de aanwezigheid van ergerlijke misstanden tot zijne kennis komt, ook al geschiedt dit eerst bij onderzoek naar een ander feit. Als de Kerkeraad (of Classis) bij het onderzoek van een klacht bemerkt, dat er nog meer ten laste van den beklagde is, dan mag hij dit niet terzijde laten, maar moet hij ook daarna onderzoek doen. De omvang van het onderzoek is dan niet bepaald door den inhoud van de (eerst ingediende) klacht» (blz. 67).

Natuurlijk volgt hieruit niet, dat de wijze, waarop eerst de schorsing is uitgesproken door de Classis wegens bepaalde feiten en daarna nog eens door den Kerkeraad op andere gronden, juist is te noemen. Maar wel moet het recht worden gehandhaafd zoowel van den Kerkeraad als van de Classis, om wanneer iemands rechtzinnigheid in de belijdenis onder verdenking is gekomen, het onderzoek zoo ver mogelijk uit te strekken, zelfs tot hetgeen door hem tijdens de procedure is gedaan of geschreven.

Het vrij beheer.

In de Hervormde Kerk treedt in den laatste tijd de kwestie van het vrij beheer, die ook in de dolantie zulk een belangrijke rol vervuld, weer op den voorgrond.

Zoals men weet, heeft Koning Willem I, toen hij de Gereformeerde Kerken van haar zelfstandigheid beroofde en onder het juk van de door hem in 't leven geroepen Synodale organisatie plaatste, aan deze Synodale organisatie wel alle macht over de Kerk geschonken, maar de regeling van het beheer voor zichzelf behouden. En toen in 1866 de Koning zich terugtrok van alle bemoeiing met het kerkelijk beheer, werd de regeling niet aan de Synode opgedragen, maar aan een Algemeene Commissie van Toezicht, waarbij de gemeenten zich vrijwillig mochten aansluiten. Zoover ze dit niet deden, kwam het beheer geheel aan hen zelf en waren zij in beheerszaken autonoom.

Zoo bleef in dit vrij beheer nog altoos een stuk bewaard van de autonomie der plaatselijke kerken. Met hoe leede oogen de Synode dit ook aanzag en hoeveel zijdelingsche pogingen ook door haar beproefd zijn om aan dit vrij beheer een einde te maken, een Synodale regeling van het Beheer durfde zij niet aan. Zoals zij zelf in een adres van de Tweede Kamer erkende, ontbrak haar daartoe de wettelijke rechtsgrond.

Zelfs is op de meeste plaatsen het beheer niet toebetrouwd aan den Kerkeraad, maar aan een zelfstandig college van Kerkvoogden, dat door Notabelen wordt gekozen en alleen aan deze Notabelen rekening en verantwoording schuldig is.

Ideaal is deze toestand zeker niet te noemen. Een geheel zelfstandige kerkvoogdij, die onafhankelijk naast den Kerkeraad optreedt, is op Gereformeerd standpunt niet te verdedigen. In onze Gereformeerde Kerken kennen we zulk een zelfstandige Kerkvoogdij dan ook niet. De zorg voor de stoffelijke goederen is aan den Kerkeraad opgedragen, die daartoe een Commissie van Beheer benoemt, die aan den Kerkeraad onderworpen is. Maar hoezeer we dit toestemmen, toch mag bij de beoordeling van den strijd, die in de Hervormde Kerk over het beheer gestreden wordt, niet vergeten worden, dat het niet gaan om de vraag, of het beheer onder controle van den Kerkeraad moet staan, maar om de bevoegdheid van de Synode om het beheer te regelen, m.a.w. om het laatste stuk van de zelfstandigheid der plaatselijke gemeenten, dat haar nog overblijft, haar te ontnemen.

Op een Classische conferentie, die onlangs te Leeuwarden gehouden werd om over deze beheerskwestie te spreken, werd wederom van de zijde der predikanten ampel en breed betoogd, dat de Synode deze bevoegdheid om het beheer te regelen, wel bezat en het tijd werd dat de Synode van deze bevoegdheid gebruik maakte, vooral om te zorgen dat de kerkelijke goederen door de kerkvoogden niet aan hun bestemming onttrokken werden. Van een opkomen voor de autonomie der plaatselijke gemeenten in zake het beheer was bij hen dus geen sprake. Integendeel, zoo uitdrukkelijk mogelijk werd door hen gezegd, dat waar de gemeenten, wat het bestuur betreft, onderworpen waren aan de hogere besturen, dit evenzo het geval moest zijn in zake het beheer. En al was de Synode dan niet door den Koning gemachtigd om dit be-

heer te regelen, zij bezat die bevoegdheid wel, omdat N.B. zij zich deze bevoegdheid geschonken had!

Tegenover dit ietwat zonderling betoog is met klem van historische argumenten niet een predikant, maar een jurist opgekomen, n.l. Mr. L. I. van Apeldoorn. Met fijne ironie merkt hij op, dat het hier om een juridisch vraagstuk gaat, waarover predikanten zeker niet in de eerste plaats bevoegd zijn te oordeelen. Vast staat dat de eigenaar, zonder inmenging van anderen, het recht heeft, om zijn goederen te beheeren. De vraag, aan wie het eigendom dezer goederen toekwam, was dus beslissend. En op die vraag nu kan niet anders geantwoord worden, dan dat deze goederen niet het eigendom zijn van de Ned. Herv. Kerk als geheel, zelfs niet van de plaatselijke gemeenten als zodanig, maar van de oorspronkelijke parochie. Er heeft daarom ook steeds scheiding bestaan tusschen het bestuur der Kerk en het beheer. En de Synode heeft nooit eenige bevoegdheid inzake het beheer bezeten. Men kan, zoals hij terecht opmerkte, niet bevoegd worden door zich zelf voor bevoegd te verklaren. Zelfs baat het niet, wanneer men zegt, dat de Synode niet het beheer wil, maar alleen de regeling van het beheer, want door deze regeling zou zij alle macht over de beheerders verkrijgen en dezen niets dan marionetten worden.

Zoals Mr. L. I. van Apeldoorn beloofd heeft, zal hij in een afzonderlijk geschrift deze argumenten, die vooral aan den toestand der kerkelijke goederen in Friesland ontleend waren, nader uiteenzetten. Met belangstelling zien we deze studie tegemoet. En in elk geval zijn we hem dankbaar, dat hij in deze vergadering van predikanten zoo onomwonden en beslist uitsprak, dat de Synode geheel onbevoegd is om het beheer te regelen, omdat de Synode nooit en van niemand en op geenlei wijze deze bevoegdheid ontvangen heeft en zij natuurlijk nog veel minder het recht heeft deze bevoegdheid zich zelf toe te kennen.

Professoren bij de examina.

De *Zeeuwse Kerkbode* verklaart het geheel eens te zijn met onze opvatting van het besluit der Generale Synode in zake het praeparatoir examen, maar zij meent, dat dit besluit zelf verkeerd is. De Kerk kan wel degelijk een wetenschappelijk examen afnemen, en de professoren zouden bij zulk een examen alleen toezicht moeten houden, evenals de deputaten der Particuliere Synode dit bij het peremptoir examen doen.

Mogen we hiertegen opmerken, dat dit toch niet juist is. Het wetenschappelijk examen behoort bij de School en niet bij de Kerk. Anders zou het volkomen overbodig wezen, dat een student eerst door de School geëxamineerd werd en dan nog eens door de Kerk. Het doel van de kerkelijke examinatie is niet in de eerste plaats om te onderzoeken, of iemand wetenschappelijk gevormd is, maar, zoals in Art. 4 der K. O. uitdrukkelijk staat, om onderzoek te doen naar zijn leer en leven. Vandaar dat de Kerk, als bewijs van de wetenschappelijke vorming van den candidaat, een candidaatsbul van de School verlangt, voordat zij haar examen afneemt. Blijkt nu bij dit kerkelijk examen, dat de kennis van den candidaat, ook trots de hem verstrekte candidaatsbul onvoldoende is, dan kan zij zeker deswege hem afwijzen. Maar het eigenlijke doel van de kerkelijke examinatie is toch niet om te onderzoeken, of zulk een candidaat wetenschappelijke kennis bezit, maar of hij zuiver is in de leer.

Meldt zich nu voor dit kerkelijk examen iemand aan, die niet wetenschappelijk door de School onderzocht is, dan kan de Kerk zelve genoodzaakt wezen om ook dit wetenschappelijk examen af te nemen. Maar ze doet dit dan, zoo als de Synode terecht heeft ingezien, niet zelf, maar door de mannen der wetenschap daartoe uit te noodigen, omdat deze examinatie eigenlijk tot hun taak behoort.

Trouwens er is niets vreemds in, dat de deputaten door de Generale Synode benoemd een examen afnemen. Bij de examinatie van de missionnaire Dienaren des Woords heeft de Generale Synode evenzeer deputaten aangewezen om de Classis bij te staan in het onderzoek naar de missionnaire vakken. En zoowel de Classen als de deputaten der Generale Synode hebben deze opdracht nooit in een anderen zin verstaan, dan dat de examinatie in deze vakken door de deputaten der Synode geschiedt. Zij toch zijn de mannen, die door hun wetenschappelijke studie of door hun praktischen arbeid geacht konden worden het best met deze missionnaire vakken op de hoogte te zijn en die daarom de Classis helpen moeten om dit onderzoek te doen. De bedoeling daarentegen van de benoeming van de deputaten ad examina door de Provinciale Synode is niet om de Classis te assisteren bij het examen zelf, maar alleen om toezicht te houden, dat het examen ernstig genoeg afgenomen wordt.

Een misverstand?

Dr. Van den Brink meent, dat onze critiek op zijn bezwaren tegen de Middelsche Commissie op een misverstand berust. We zouden zijn artikel niet eens gelezen hebben en alleen zijn afgegaan op een onjuiste voorstelling, die Dr. A. Kuyper jun. in de *Rotterdamse Kerkbode* gaf. Ook de redacteur van de *Bazuin*, die gelijke critiek oefende als wij, zou er zijn ingeloopt, doordat hij weer op de *Heraut* ging.

Prof. Bouwman kwam in de *Bazuin* reeds verklaren, dat deze onderstelling onjuist was, want dat hij het artikel wel degelijk